

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	5	3	3
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 6th Semester

(2054)

PUBLIC ADMINISTRATION (In all Mediums)

Paper : Development Administration

(With Special Reference to Punjab)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, including Question No. 1 which is compulsory. Select **ONE** question from each Unit.

1. Answer any **NINE** short answer-type questions in about **25-30** words each :

- (i) What are the dimensions of development ?
- (ii) Define Development Administration.
- (iii) What is Sustainable Development ?
- (iv) Give two social characteristics of developing countries.
- (v) What are the main functions of NITI Aayog ?
- (vi) Define a Public Enterprise.
- (vii) Give two functions of Statutory Corporation.
- (viii) Write down two features of Industrial Policy 1991.
- (ix) List two programmes of Ministry of Health and Family Welfare.
- (x) Short note on voluntary sector in India.

- (xi) Short note on 'Administration of Rural Development in India'.
 (xii) Two managerial problems of public enterprises. $2 \times 9 = 18$

UNIT-I

2. Describe the meaning, nature and scope of development administration. 18
 3. Explain various features of developing countries. 18

UNIT-II

4. Write an essay on India as a Welfare State. 18
 5. Define Planning. Discuss its objectives and significance. 18

UNIT-III

6. Discuss the concept and rationale of public sector enterprises in India. 18
 7. Why were public enterprise reforms introduced ? Discuss the managerial problems of public enterprises. 18

UNIT-IV

8. Discuss the role of State Administration in primary and secondary education. 18
 9. Write an essay on role of voluntary sector in development. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- सभी में से पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रश्न क्र. 1 जो कि अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करें।

1. किन्हीं नौ लघुउत्तरीय प्रश्नों के उत्तर लगभग 25-30 शब्दों में दें :
 (i) विकास के आयाम क्या हैं ?
 (ii) विकास प्रशासन को परिभाषित करें।
 (iii) निरंतर विकास क्या है ?
 (iv) विकासशील देशों की दो सामाजिक विशेषताएँ बताइए।
 (v) नीति आयोग के मुख्य कार्य क्या हैं ?
 (vi) सार्वजनिक उद्यम को परिभाषित करें।
 (vii) वैधानिक निगम के दो कार्य बताइये।
 (viii) औद्योगिक नीति 1991 की दो विशेषताएँ लिखिए।

(ix) स्वास्थ्य एवं परिवार कल्याण मंत्रालय के दो कार्यक्रमों की सूची बनाएं।

(x) भारत में स्वैच्छिक क्षेत्र पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखें।

(xi) 'भारत में ग्रामीण विकास प्रशासन' पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखें।

(xii) सार्वजनिक उद्यमों की दो प्रबंधकीय समस्याएं बताएं। $2 \times 9 = 18$

यूनिट-1

2. विकास प्रशासन का प्रयोजन, स्वरूप और कार्यक्षेत्र का वर्णन करें। 18

3. विकासशील देशों की विभिन्न विशेषताओं की व्याख्या करें। 18

यूनिट-II

4. एक कल्याणकारी राज्य के रूप में भारत पर एक निबंध लिखें। 18

5. योजना को परिभाषित करें। इसके उद्देश्यों एवं महत्व पर चर्चा करें। 18

यूनिट-III

6. भारत में सार्वजनिक क्षेत्र के उद्यमों की अवधारणा और औचित्य पर चर्चा करें। 18

7. सार्वजनिक उद्यम सुधार क्यों लागू किये गये ? सार्वजनिक उद्यमों की प्रबंधकीय समस्याओं पर चर्चा करें। 18

यूनिट-IV

8. प्राथमिक और माध्यमिक शिक्षा में राज्य प्रशासन की भूमिका पर चर्चा करें। 18

9. विकास में स्वैच्छिक क्षेत्र की भूमिका पर एक निबंध लिखें। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ।

1. ਕੋਈ ਨੌਂ ਲਘੂ ਉੱਤਰ-ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

(i) ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਯਾਮ ਕੀ ਹਨ ?

(ii) ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

- (iii) ਟਿਕਾਉ ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ ?
- (iv) ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- (v) ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਕੀ ਹਨ ?
- (vi) ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (vii) ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਗਮ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਜ ਦੱਸੋ।
- (viii) ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ 1991 ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (ix) ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
- (x) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਇੱਛੁਕ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- (xi) 'ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ' 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- (xii) ਜਨਤਕ ਉੱਦਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੱਸੋ। $2 \times 9 = 18$

ਯੂਨਿਟ-I

- 2. ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਰਥ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 18
- 3. ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

- 4. ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ। 18
- 5. ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

- 6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉੱਦਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 7. ਜਨਤਕ ਉੱਦਮ ਸੁਧਾਰ ਕਿਉਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ? ਜਨਤਕ ਉੱਦਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

- 8. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 9. ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ। 18